

ئايىندارى ئەلمانى؟!

ئاسۇغەبدوللە تىف

ئەمە ئەو خەونەيە كە ئىستا لە عراقى نويدا خەرىكە سەر ھەئەدات بەودى تاكى عراقى لە ئايدۇلۇژيا كۆنە ئاينى و مەزھەببەكانەوہ رزگار بكرت بەرەونايۇلۇژياى سەردەم كە ديموكراسىزم و عەقلاىيەت و لىبرالىيەت لە كۆلەگە پتەوكانى بىت، بەلام تاچەندىك ئەم خەونە خەونىكى ساغ و سەلامەتە لەكاتىدا كۆمەلگاي عراقى بەپىيى ترادىسيۇن و عورفى ئاينى زۆرىنەى دانىشتوانەكەى بە عەرەب و كوردو توركان و كەمە نەتەوہ ئاينىبەكانىشەوہ، ھەلكىشراون لە ناين و تقوسى ئاينى و بگرە لەدايك بووى دۇخى كولتورىيەنى دىانەتە كۆنەكانن، ئىسلام، جوو، مەسىحى، زەردەشتى و يەزىدى، سايبىنى، ھەقە... تا ئەگات بە مەزھەبى شىعە كە ئەمرۆ وەك دىنى سەربەخۇ تەماشاي ئەكرىت و رىژەى 60% ى دانىشتوان پىك ئەمىنن، كەواتە لەم وولاتەدا كە پىيى ئەوترىت عراق و وولاتى دووروبارو مېزۇپۇتامياو سۆمەرىيەكۆنەكان گروپىكى ئىتتى لادىنى شك نابرىت كە بتوانىت سكوولارىزمانە رەفتار بكات و بەتەواوہتى بەرگى ئاينىانە لەخۇى داىمالىت، سەرچەمى گروپە ئىتتىيەكانى وولاتى ئىمە ئەوہى كە نوسراوہ لە مېزۇودا ئاينداران و تەرىقەتخوزان و تەكەناسان و خەلكانى ناو مەعبەدو كەنىسەو مەزگەوتەكان بوون، ئەگەرچى سەردىكى مېزۇوىي ھەبە كە باس لە پىش فتوحاتى ئىسلامى ئەكات گوايە خەلكانىك ھەبوون كە بە كافەر ناويان دەرکردەو ھەلگىرى ھىچ بىرو باوەر و تىزىكى ئاينى نەبوون بۆيە كوژراون جگە لە موبەرىرك بۇ كوشت و كوشتارىيان و دەعوەبەكى كوژرانە ھىچى دىكە نەبوہ، بۆيە بە فەتواى پياوہ ئاينىبەكان قتال و جىھادو غەزايان لە دۇكراوہوما و سەرەوتيان كراوہتە غەنىمەو بەتالان براوہ و پاش كوشتنىشيان شوپىنگۆرەكەيان رەجم و بەردەباران كردون كە بەگۆرە جولەكەو غەبەيرەدىن و زىندىق ناويان بردوون و گۆرە سەحابىبەكانىش بە سەجەرەو بەرەباب و ساداتى ئەولياو پىغەمبەران داناوہومەزارگەكانيان بە پەرى ئال و والا ئاودەدان كردۆتەوہ بۇ شوپىنى خورافەو منالېون و پشت ئىشەوشەلەل و خەمۇكى و وەك بلىي خەلكىك نەبىت ئىستا پىرسىت ئەوانە بەتىغ و شمشىرى (كى) كوژراون ؟

توژىنەوہ لە (كى) ى نەناسراوہتوانىت كۆمەكان بكات كە (بەكەر) يكى ناسراو كەشف بەكەين كە ھەلگىرى شوناسى ئىمە نىہ؟! وە ئەبىت بەراستى بتوانىن لەنھىنى ئەو شەھادەت و وەفات و جىھادانە تىبگەين كە لە گۆرەپانەكانى ئىمەدا كراون وە تاوہكو ئەمە نەكەين ناتوانىن فەزاي مەدەنىيەنى عىلمانى چى بەكەين، چونكە عىلمانىيەت و بنىادنانى كۆمەلگاي مۇدىرن پىويستى بە كاراكتەرى راستەقىنەى خۇى ھەبە كە دور بىت لە خورافەو ترادىسيۇنى ئاينى وەك چۆن دەعوەكردن بۇ رابونى ئىسلامى كەسى داعى و عەلامەو زاناو فوقەھاي خۇى ئەوئىت، ئاخەر ناكرىت مرقىكى سەر بەرما و بىت و مانىفېستى كرىكارى بخونىت و نەشىدى سۆسپالېزم بلىتتەوہو بانگەشەى عىلمانىيەت بەكەيت، پەتاي كوشندەى تاكى عراقى بەكوردىشەوہ ئەوہىە تاوہكو ئىستا شوناسى راستەقىنەى خۇى نازانى و نازنانىت سوژدە بۇ كام خودا ئەبات؟!

ھىزى ئىسلامى و دىنى ھەبە لە وولاتى ئىمەدا كە دروشمى ديموكراسىيەتى بەرزدىتەوہو كەچى ھەول بۇ تازەكردنەوہو ھىنانەوہى كۆنترىن دەسەلاتى ئاينى ئەدات كە خەلافەتەو بەرانبەرىشدا ھىزەعىلمانىيەكان ئىزافەيەكەيان نىبە جگە لە مومامەلەكردن و قەلەوكردنى ھىزە تەقلیديەكان نەبىت، كە ئەم خود نەدۇزىنەوہىە و ئەكات تاك ئەزانىت بۇ كام سىستىمى حوكمرانى ھەول بەدات و دەستور دارىژىت، كەواتە ئەگەر ئەمرۆ ھىزىكى پىشەرەوى ديموكراسى ھەبىت بەعەقلىيەتى ئۇپۇزسىونگەراوہ بىوئىت بەرەبەك يان جولەبەكى ئەلمانى دروست بكات لەشىوہى گۆرانكارى رادىكالىدا ئەوا بەدلىيايەوہ ئەبىت يەكەم كار توژىنەوہى مەيدانى و ئەكادىمى بكات و دووہم ئەو دىوارە كۆنانە بىرىت و بىچىتە ژورو دودەرو تاقتە كۆنەكان و لە سەرى سەرەوہ بۇ خوارەوہ ئەم گۆرانە بكات و زۆر بە ھۆشيارىشەوہ مامەلە لەگەل دۆخەكەدا بكات نەبا پەتى عەسەبىيەتى ھەندى جولانەوہى ئاينى بخروشىنى و بەشتىكى سەيرو سەمەرە ناوى بەرن، بىگومان ئەمەش ئەوہندە قورسە پىويستى بە زەمىنەى ديموكراسى و كەسايەتى مۇدىرن و عەقلاى ئەبىت.

چونكە لەلەبەك دوچارى پىكدادان دىيت لەلەبەن نەوہەكى بەسالچوى ھەلگروبارگوى بە رىبازىكى كۆن و دواكەوتو كە ھەموو دەستكارىكردىكى ناين و ھەموو لادانىكى رىفۇرمخوزانە بە كوفرو ئىلحاد ئەزانىت، لەلەبەكى دىكەشەوہ ناتوانىت ئەو مەبەستەى كە ھەتە بەتەواوہتى وەك روژى روناك دەرى بخەيت ئەگىنا كاركردن لە وولاتىكى وەكو عىراقدا و ھەولدان بۇ عەلمەنەكردن بەبى تىگەشتنىكى ھۆشيارانەى كەسە ئايندارونائىنخوزەكان ھەرگىز چى نايىت، بەتابىيەتى ئىستا كەم نىن ئەو شەرەنى كە روژانە رووئەدن لەئىوان گروپ و مەزھەبە ئاينىبەكاندا وەك سونەو شىعەو جەنگى قائىمىش باشترىن سەلمىنەرى ئەو رقە كوشندەيەبە كە پلانى كوشتن و سەربىرنەكانى تەئرىخى ئىسلام و تىرۆركردنى خەلىفەكانى راشىدىن بىر ئەخاتەوہ بە مەلمانى خوينايەكانى خەوارىج و موعتەزىلەوئەھمەدى و شەرى يەزىدو موعاوہ لەگەل ھەسەن و حسىن و دونىيايەك جەنگى گەورە گەورەى دىكە.

بەدلىيايەوہ ئەو شەرەنى ئىستا بە تەفسىرە زەرقاويەكە درىژەى ھەمان تەئرىخى ھەق و باتل و كوفروئىسلامەو لىدوانەكانى ئەم دوایىيە زەرقاويش بەبىرىندارى كە باس لە شەرى سەركەوتوى قائم ئەكات و تەنەنات نايەتولە عەلى سىستانى لەدوا پىناسەدا بە ئىمام و پىشەرەوى كوفەر ئەزانىت، ئەم پىناسەيەش خۇى لەخۇيدا بونى جەنگىكى خوينارى مەزھەبى و ئاينى لى دىت ھاوشىوہى كوفە، ئالەم نىوانەشدا ئەبىت ئەو پىرسبارە بەكەين كە ئاخۇ تا فەزايەكى چۇنايەتى خۇش نەكەين ئەلمانىيەت و ديموكراسىيەت پەرورەدە ئەبى؟! ئەى لە عراقى ئىستادا ئەو فەزايە چۆن دروست ئەبىت ؟